

**ІНТЕГРАЦІЯ МЕТОДІВ СОЦІАЛЬНОГО КОНСУЛЬТУВАННЯ ТА
СОЦІАЛЬНОГО ПРОЄКТУВАННЯ
У РОЗВИТКУ НОВИХ СОЦІАЛЬНИХ ПОСЛУГ**

Лящ Оксана, докторка психологічних наук, професорка, професорка кафедри психології та соціальної роботи, Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського.

ORCID: 0000-0002-1317-4398

E-mail: okanalyash7@gmail.com

Гребеньова Валентина, кандидатка історичних наук, доцентка, доцентка кафедри психології та соціальної роботи, Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського.

ORCID: 0000-0002-9343-7134

E-mail: grebenyova@gmail.com

У статті розкрито теоретичні засади соціального консультування як технології виявлення потреб клієнтів та соціального проектування як технології створення нових соціальних послуг. Запропонована авторська модель інтеграції соціального консультування та соціального проектування відображає взаємозв'язок діагностики потреб, планування інтервенцій, впровадження послуг і їх оцінювання.

Ключові слова: соціальне консультування, соціальне проектування, соціальні послуги, клієнтоорієнтований підхід, соціальна робота, потреби клієнтів, розвиток соціальних сервісів, теорія змін.

**INTEGRATION OF METHODS OF SOCIAL COUNSELING AND SOCIAL
PROJECT DESIGN IN THE DEVELOPMENT
OF NEW SOCIAL SERVICES**

Liashch Oksana, Doctor of Psychological science, professor of Psychology and Social work department, Mykhailo Kotsyubynskyi Vinnytsia State Pedagogical University.

ORCID: 0000-0002-1317-4398

E-mail: okanalyash7@gmail.com

Hrebenova Valentina, Ph.D. in History, Associate Professor, the Department of Psychology and Social Work, Vinnytsia Mykhailo Kotsiubynskyi State Pedagogical University.

ORCID: 0000-0002-9343-7134

E-mail: grebenyova@gmail.com

The article presents a theoretical generalization of Ukrainian and foreign research on social counseling and social project design as interrelated approaches to the development of new social services. In contemporary social work, the need to create flexible, client-oriented services that respond to dynamic social challenges is becoming increasingly relevant, which necessitates the integration of micro-level support practices with systemic mechanisms of social change. The study aims to conceptualize the interaction between social counseling and social project design not only as

СОЦІАЛЬНА РОБОТА ТА СОЦІАЛЬНА ОСВІТА

complementary professional tools, but also as a unified mechanism for transforming identified client needs into sustainable social programs and services.

The theoretical analysis made it possible to substantiate an author's model of integration that reflects the cyclical connection between needs assessment, planning of social interventions, implementation of services and evaluation of their effectiveness. The proposed model emphasizes the importance of evidence-based service development, inter-institutional cooperation and continuous feedback from service users. It also highlights the role of social workers as mediators between individual needs and institutional resources, ensuring that social services remain responsive to changing social contexts.

The integration of counseling and project design approaches is shown to strengthen the preventive and developmental potential of social work. The model may serve as a conceptual framework for designing innovative social services at the community level. Further research directions include empirical validation of the model and exploration of conditions for its implementation in different social contexts.

Key words: *social counseling, social project design, social services, client-centered approach, social work, needs assessment, service development.*

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок з важливими науковими та практичними завданнями. Сучасний розвиток системи соціальних послуг в Україні відбувається в умовах складних суспільних змін, що супроводжуються зростанням потреб людей у підтримці, безпеці та відновленні життєвої стабільності. Воєнні події, вимушене переміщення, соціальна нестабільність і психологічне виснаження населення актуалізують необхідність пошуку нових підходів до організації допомоги, здатної не лише реагувати на труднощі, а й сприяти відновленню ресурсів особистості та громад.

У цьому контексті соціальне консультування постає як важливий інструмент підтримки людини у складних життєвих обставинах, допомагаючи їй усвідомити власні можливості, знайти шляхи подолання труднощів і відчутти опору в системі соціальної допомоги. Водночас практика показує, що індивідуальна консультативна робота набуває більшої ефективності тоді, коли вона поєднується із соціальним проектуванням, яке дозволяє перетворювати окремі потреби клієнтів на системні рішення, нові послуги та програми підтримки [3, с. 236].

Поєднання методів соціального консультування та соціального проектування відкриває можливість переходу від ситуативної допомоги до створення сталих моделей підтримки, орієнтованих на потреби людей і громад. Такий підхід сприяє формуванню клієнтоорієнтованих соціальних послуг, підвищенню їх доступності та ефективності, а також посиленню ролі соціальної роботи як сфери, що не лише реагує на проблеми, а й формує простір можливостей для розвитку людини.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблематика розвитку соціальних послуг, методів соціального консультування та соціального проектування дедалі активніше привертає увагу дослідників різних галузей, що засвідчує міждисциплінарний характер сучасної соціальної роботи. У працях українських науковців соціальне консультування розглядається як важливий інструмент підтримки людини у складних життєвих обставинах, спрямований на активізацію її ресурсів, посилення адаптивних можливостей і відновлення соціальної включеності. Різні аспекти консультативної діяльності у соціальній сфері висвітлено у дослідженнях Т. Семигіної, О. Безпалько, І. Зверєвої, Н. Кабаченко, О. Карпенко та ін., які підкреслюють його роль у формуванні клієнтоорієнтованої системи допомоги [2; 5; 6].

Питання соціального проектування розглядаються у наукових працях як один із механізмів оновлення соціальної сфери, що дозволяє переходити від реагування на проблеми до створення нових форм підтримки, програм і соціальних сервісів. Соціальне

СОЦІАЛЬНА РОБОТА ТА СОЦІАЛЬНА ОСВІТА

проектування дедалі частіше трактується як інструмент розвитку соціальних послуг, орієнтованих на потреби людей і громад, а також як спосіб впровадження інновацій у соціальну роботу.

У зарубіжних дослідженнях підкреслюється важливість поєднання індивідуальної консультативної роботи з програмним і проектним підходами. Праці R. Payne, M. Nealy, L. Dominelli та інших дослідників демонструють, що інтеграція консультативних методів із соціальним проектуванням сприяє підвищенню ефективності соціальних інтервенцій, забезпечує їхню системність і довготривалий вплив на клієнтів та громади [8, с. 118].

Водночас аналіз сучасних наукових джерел засвідчує, що проблема інтеграції методів соціального консультування із соціальним проектуванням у контексті розвитку нових соціальних послуг ще не отримала достатнього комплексного осмислення. Недостатньо дослідженими залишаються можливості використання консультативних технологій як основи для створення нових соціальних програм і сервісів, що відповідають реальним потребам клієнтів. Це зумовлює необхідність подальших досліджень, спрямованих на теоретичне обґрунтування та практичну розробку інтегративних підходів у соціальній роботі.

Мета статті полягає у теоретичному обґрунтуванні інтеграції методів соціального консультування та соціального проектування як взаємопов'язаних інструментів розвитку нових соціальних послуг, а також у розробленні авторської моделі, що відображає логіку переходу від виявлення потреб клієнтів до створення та впровадження ефективних соціальних сервісів.

Виклад основного матеріалу. У сучасній теорії та практиці соціальної роботи соціальне консультування розглядається як одна з ключових професійних технологій допомоги людині. Саме в межах консультативної взаємодії фахівець отримує можливість безпосередньо почути клієнта, зрозуміти його життєву ситуацію, труднощі та ресурси. Українські дослідники соціальної роботи підкреслюють, що консультування є не лише формою підтримки, а й інструментом, який допомагає людині відчути власну суб'єктність, усвідомити можливості змін і знайти шлях до соціальної інтеграції. Зокрема, у працях Т. Семигіної соціальна робота постає як діяльність, спрямована на зміцнення соціальної солідарності, захист прав людини та створення умов для її активної участі у суспільному житті [3, с. 21].

У вітчизняній науковій традиції соціальне консультування тісно пов'язується з процедурою оцінювання потреб клієнтів. Дослідники наголошують, що саме цей етап є вихідною точкою для планування допомоги, адже дозволяє побачити не лише проблему, а й контекст життя людини, її ресурси, можливості та бар'єри. Таким чином, консультативний процес набуває аналітичного виміру: він дозволяє не тільки підтримати клієнта, а й зафіксувати повторювані труднощі, типові запити та системні прогалини у наданні соціальних послуг.

Питання ролі консультативної діяльності у ширшому соціальному контексті порушуються і в працях українських дослідників, які аналізують розвиток соціальної роботи як науки та практики. Вони підкреслюють, що ефективність соціальної допомоги залежить від здатності фахівців бачити за індивідуальним випадком соціальну тенденцію, а за окремим запитом – суспільну потребу [10, с.79]. У цьому сенсі консультативна діяльність виступає своєрідним «дзеркалом» соціальної реальності, через яке можна побачити актуальні виклики, потреби громад і можливі напрями розвитку соціальної політики.

Зарубіжні дослідження соціальної роботи також підкреслюють значення консультативної взаємодії як етапу виявлення потреб користувачів послуг. У межах сучасних підходів до дизайну соціальних інтервенцій наголошується, що ефективні

СОЦІАЛЬНА РОБОТА ТА СОЦІАЛЬНА ОСВІТА

соціальні програми мають ґрунтуватися на реальному досвіді клієнтів і враховувати їхні потреби, очікування та соціальний контекст. Саме тому консультування розглядається як джерело даних для розроблення соціальних рішень, програм і сервісів, здатних мати довготривалий вплив.

У сучасній теорії соціальної роботи соціальне проектування розглядається як один із ключових інструментів розвитку соціальних послуг і трансформації соціального середовища. Українські дослідники соціальної роботи наголошують, що соціальний проєкт є не лише організаційною формою діяльності, а й способом системного осмислення соціальних проблем та пошуку шляхів їх розв'язання. Зокрема, у працях О. Безпалько соціальне проектування трактується як цілеспрямована діяльність, спрямована на створення умов для соціальних змін, підвищення якості життя населення та розвиток соціальної інфраструктури [1]. Подібну позицію підтримує І. Зверева, яка підкреслює значення проєктного підходу для формування нових соціальних програм і сервісів, орієнтованих на потреби різних соціальних груп [2, с.124].

У дослідженнях Т. Семигіної соціальне проектування розглядається у контексті сучасної соціальної політики та розвитку громад. Авторка наголошує, що проєктний підхід дозволяє перейти від реагування на окремі соціальні проблеми до планування довготривалих змін, спрямованих на підвищення соціальної справедливості та доступності послуг [3, с.169]. У працях Н. Кабаченко та О. Карпенко також підкреслюється, що соціальне проектування сприяє узгодженню діяльності соціальних інституцій, розвитку партнерства та ефективнішому використанню ресурсів у соціальній сфері [4].

У зарубіжній науковій традиції соціальне проектування тісно пов'язується з підходами до дизайну соціальних інтервенцій і програм. Так, М. Хілі (M. Healy) розглядає соціальну роботу як практику, що поєднує індивідуальну допомогу з управлінням соціальними змінами, а отже передбачає використання проєктних підходів для створення нових форм підтримки [7]. Р. Пейн (R. Payne) підкреслює, що сучасна соціальна робота потребує системного бачення проблем і відповідних структурних рішень, які можуть бути реалізовані через соціальні програми та інтервенції [8]. Подібні ідеї простежуються і в працях Л. Домініеллі (L. Dominelli), яка наголошує на необхідності соціально орієнтованого планування та залучення громад до розробки соціальних сервісів [9, с.65].

Сучасні міжнародні підходи до проектування соціальних програм також акцентують увагу на важливості зв'язку між потребами користувачів послуг, механізмами впливу та очікуваними результатами. У цьому контексті активно використовується концепція теорії змін, що дозволяє простежити логіку переходу від проблеми до результату, а також оцінити ефективність соціальних інтервенцій. Такий підхід підкреслює, що соціальне проектування має спиратися на реальні дані про потреби населення, соціальні ризики та ресурсний потенціал громади.

У сучасних дослідженнях соціальної роботи дедалі більше уваги приділяється взаємозв'язку між індивідуальною допомогою клієнтові та системними механізмами розвитку соціальних послуг. Українські науковці наголошують, що ефективна соціальна робота потребує поєднання мікрорівневих технологій підтримки з макрорівневими інструментами соціальних змін. Так, у працях Т. Семигіної підкреслюється, що соціальна робота має інтегративний характер, поєднуючи практики допомоги окремій людині з формуванням соціальної політики та програм. Подібну позицію підтримує О. Безпалько, яка зазначає, що соціальна діяльність повинна одночасно реагувати на індивідуальні потреби та формувати умови для їх системного задоволення.

У межах сучасних міжнародних підходів до планування соціальних інтервенцій інтеграція консультування і проектування логічно співвідноситься з концепцією теорії змін, яка передбачає чітке поєднання виявлених потреб, механізмів впливу та очікуваних

СОЦІАЛЬНА РОБОТА ТА СОЦІАЛЬНА ОСВІТА

результатів. Такий підхід дозволяє розглядати соціальну допомогу як циклічний процес, у якому діагностика проблем, розробка програм і оцінювання результатів взаємопов'язані та взаємозумовлені.

З огляду на проведений теоретичний аналіз наукових підходів до соціального консультування та соціального проектування, доцільним є їх розгляд як взаємопов'язаних складових єдиного процесу розвитку соціальних послуг (таблиця 1). Запропонована авторська модель ґрунтується на ідеї циклічності соціальної допомоги, у межах якої виявлення потреб клієнтів, планування соціальних інтервенцій, впровадження послуг та оцінювання їх ефективності утворюють безперервний взаємозумовлений процес.

Таблиця 1
Авторська модель інтеграції соціального консультування та соціального проектування у розвитку нових соціальних послуг

№	Компонент моделі	Зміст компоненту	Основні функції	Очікуваний результат
1	Консультативний	Діагностика потреб клієнтів, аналіз життєвих ситуацій, виявлення ресурсів і соціальних ризиків	Діагностична, підтримувальна, інформаційна	Формування уявлення про реальні потреби клієнтів і соціальні проблеми
2	Аналітичний	Узагальнення типових запитів клієнтів, визначення соціальних проблем, оцінка ресурсів громади	Аналітична, прогностична, систематизувальна	Визначення пріоритетних напрямів соціальної допомоги та цільових груп
3	Проектний	Розроблення соціальних програм, планування нових соціальних послуг, формування соціальних інтервенцій	Проектувальна, інноваційна, ресурсна	Створення соціальних програм і сервісів, орієнтованих на потреби клієнтів
4	Інституційний	Впровадження соціальних послуг, координація діяльності служб, міжвідомча взаємодія	Організаційна, інтегративна, управлінська	Реалізація соціальних послуг і забезпечення їх доступності
5	Оціночно-корекційний	Моніторинг ефективності програм, аналіз результатів, удосконалення консультативних і проектних практик	Оціночна, корекційна, зворотного зв'язку	Підвищення якості соціальних послуг і їх адаптація до потреб клієнтів

СОЦІАЛЬНА РОБОТА ТА СОЦІАЛЬНА ОСВІТА

У центрі моделі знаходиться клієнтоорієнтований розвиток соціальних послуг, що передбачає орієнтацію на реальні потреби людей, їхній соціальний контекст та ресурсний потенціал громади. Модель включає кілька взаємопов'язаних компонентів, кожен із яких виконує окрему функцію, але водночас забезпечує цілісність процесу.

Першим елементом моделі виступає консультативний компонент, у межах якого здійснюється діагностика потреб клієнтів, аналіз їхніх життєвих ситуацій та виявлення соціальних ризиків і ресурсів. Саме цей етап забезпечує отримання емпіричних даних про соціальні запити населення, що стають підґрунтям для подальшого соціального планування.

Другим компонентом є аналітичний блок, який передбачає узагальнення результатів консультативної роботи, визначення типових соціальних проблем і формування пріоритетів допомоги. На цьому етапі індивідуальні випадки набувають системного виміру, що дозволяє перейти від розв'язання окремих проблем до розуміння соціальних тенденцій.

Третій компонент – проєктний – забезпечує трансформацію виявлених потреб у конкретні програми, соціальні послуги та інтервенції. У межах цього етапу здійснюється розроблення соціальних програм, планування ресурсів і формування механізмів їх реалізації. Проєктний підхід дозволяє структурувати діяльність соціальних інституцій та спрямувати її на досягнення довготривалих результатів.

Четвертий компонент моделі становить інституційний блок, який охоплює безпосереднє впровадження соціальних послуг, координацію діяльності різних служб і забезпечення доступності допомоги для клієнтів. Саме на цьому рівні відбувається практична реалізація соціальних рішень і формування нових сервісів.

Завершальним елементом моделі є оціночно-корекційний блок, що передбачає моніторинг ефективності соціальних програм, аналіз результатів їх впровадження та внесення змін у подальшу діяльність. Наявність цього етапу забезпечує циклічність моделі та можливість її постійного вдосконалення, оскільки результати реалізації соціальних послуг повертаються у консультативну практику, формуючи нові дані про потреби клієнтів.

Запропонована модель відображає інтеграцію соціального консультування та соціального проєктування як єдиного механізму розвитку соціальних послуг. Її використання дозволяє перейти від фрагментарного реагування на проблеми до системного формування клієнтоорієнтованих сервісів, що відповідають актуальним соціальним викликам і сприяють підвищенню якості життя населення.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Соціальне консультування виступає не лише технологією індивідуальної підтримки клієнта, а й важливим механізмом виявлення соціальних потреб, ресурсів і бар'єрів доступу до допомоги. Узагальнення результатів консультативної взаємодії дозволяє перейти від розгляду окремих випадків до розуміння системних соціальних проблем, що створює підґрунтя для планування соціальних змін. Водночас соціальне проєктування у сучасній теорії соціальної роботи постає як інструмент створення нових соціальних послуг і модернізації існуючих практик допомоги, спрямований на підвищення якості життя населення та розвиток соціальної інфраструктури. Аналіз наукових підходів українських і зарубіжних дослідників показав, що ефективність соціальних програм значною мірою залежить від їхнього зв'язку з реальними потребами клієнтів і соціальним контекстом громади.

Обґрунтовано, що інтеграція соціального консультування та соціального проєктування дозволяє поєднати мікрорівневу роботу з клієнтом із макрорівневими механізмами розвитку соціальних послуг, забезпечуючи перехід від реагування на соціальні проблеми до їх системного попередження та вирішення. У межах дослідження

СОЦІАЛЬНА РОБОТА ТА СОЦІАЛЬНА ОСВІТА

розроблено авторську модель інтеграції, яка відображає взаємодію консультативного, аналітичного, проєктного, інституційного та оціночно-корекційного компонентів і ґрунтується на принципі циклічності соціальної допомоги.

Запропонована модель має теоретичне значення, оскільки уточнює механізми взаємозв'язку між індивідуальною допомогою та розвитком соціальних сервісів, а також практичне значення, адже може бути використана у діяльності соціальних служб, громад і проєктних команд для планування нових соціальних послуг. Перспективи подальших досліджень пов'язані з емпіричною перевіркою ефективності запропонованої моделі та визначенням умов її впровадження у різних соціальних контекстах.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Безпалько О. В. Соціальна робота в громаді: теорія та практика. Київ : Центр навчальної літератури, 2019. 312 с.
2. Зверева І. Д., Безпалько О. В., Харченко С. Я. Соціальна робота в Україні: навчальний посібник. Київ : Центр навчальної літератури, 2020. 256 с.
3. Семігіна Т. В. Сучасна соціальна робота: теорія, практика, перспективи розвитку. Київ : Академвидав, 2021. 304 с.
4. Карпенко О. Є. Соціальна робота як наука і практика: сучасні підходи та виклики. *Соціальна робота та соціальна освіта*. 2022. № 2 (9). С. 15–24.
5. Кабаченко Н. В. Соціальні послуги у громаді: організаційні та методичні засади. *Соціальна робота та соціальна політика*. 2021. № 1. С. 45–53.
6. Кравченко О. О. Інноваційні підходи до розвитку соціальних послуг у територіальних громадах. *Соціальна робота та соціальна освіта*. 2023. № 1 (12). С. 52–60.
7. Healy K. *Social Work Theories in Context: Creating Frameworks for Practice*. London : Palgrave Macmillan, 2019. 238 p.
8. Payne M. *Modern Social Work Theory*. Oxford : Oxford University Press, 2020. 362 p.
9. Dominelli L. *Anti-Oppressive Social Work Theory and Practice*. London : Palgrave Macmillan, 2018. 222 p.
10. De Silva M. J. et al. Theory of Change: a theory-driven approach to enhance the Medical Research Council's framework for complex interventions. *Implementation Science*. 2016. Vol. 11. P.78-86. DOI: [10.1186/1745-6215-15-267](https://doi.org/10.1186/1745-6215-15-267)
11. European Commission. Quality Framework for Social Services in Europe. URL: <https://ec.europa.eu/social>
12. UNICEF. Social Service Workforce Strengthening Framework. URL: <https://www.unicef.org>

REFERENCES

1. Bezpalko, O. V. (2019). *Sotsialna robota v hromadi: teoriia ta praktyka* [Social Work in the Community: Theory and Practice]. Kyiv: Tsentr navchalnoi literatury. 312 p. [in Ukrainian]
2. Zvierieva, I. D., Bezpalko, O. V., & Kharchenko, S. Ya. (2020). *Sotsialna robota v Ukraini* [Social Work in Ukraine]. Kyiv: Tsentr navchalnoi literatury. 256 p. [in Ukrainian]
3. Semyhina, T. V. (2021). *Suchasna sotsialna robota: teoriia, praktyka, perspektyvy rozvytku* [Modern Social Work: Theory, Practice, Development Prospects]. Kyiv: Akademvydav. 304 p. [in Ukrainian]
4. Karpenko, O. Ye. (2022). Social work as science and practice: modern approaches and challenges. *Social Work and Social Education*, 2(9), 15–24 pp. [in Ukrainian]
5. Kabachenko, N. V. (2021). Social services in the community: organizational and methodological principles. *Social Work and Social Policy*, 1, 45–53 pp. [in Ukrainian]
6. Kravchenko, O. O. (2023). Innovative approaches to the development of social services in territorial communities. *Social Work and Social Education*, 1(12), 52–60 pp. [in Ukrainian]
7. Healy, K. (2019). *Social Work Theories in Context: Creating Frameworks for Practice*. London: Palgrave Macmillan. [in English].
8. Payne, M. (2020). *Modern Social Work Theory* (5th ed.). Oxford: Oxford University Press. 238 p. [in English].

СОЦІАЛЬНА РОБОТА ТА СОЦІАЛЬНА ОСВІТА

9. Dominelli, L. (2018). *Anti-Oppressive Social Work Theory and Practice*. London: Palgrave Macmillan. 222 p. [in English].
13. De Silva, M. J., Breuer, E., Lee, L., Asher, L., Chowdhary, N., Lund, C., & Patel, V. (2016). Theory of Change: a theory-driven approach to enhance the Medical Research Council's framework for complex interventions. *Implementation Science*, 11. P.78-86. DOI: [10.1186/1745-6215-15-267](https://doi.org/10.1186/1745-6215-15-267) [in English].
10. European Commission. (n.d.). *Quality Framework for Social Services in Europe*. Retrieved from <https://ec.europa.eu/social> [in English].
11. UNICEF. (n.d.). *Social Service Workforce Strengthening Framework*. Retrieved from <https://www.unicef.org>. [in English].

Дата першого надходження статті до видання – 9.02.2026

Дата прийняття статті до друку після рецензування – 3.03.2026

Дата публікації (оприлюднення) – 27.03.2026